

ATATÜRK İLKELERİ

1. Atatürk ilkelerinden olan Cumhuriyetçilik, Halkçılık, Laiklik, Devletçilik, Milliyetçilik, İnkılapçılık ilkeleri kaç yılında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na girmiştir?

Cevap: Cumhuriyetçilik, Halkçılık, Laiklik, Devletçilik, Milliyetçilik, İnkılapçılık ilkeleri 1937 yılında Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na girmiştir.

2. Cumhuriyet rejiminde egemenliğin kaynağı nedir?

Cevap: Cumhuriyet rejiminde egemenliğin kaynağı halktır, egemenlik ulusa aittir. Devlet başkanları ya doğrudan ya da dolaylı olarak halk tarafından belli bir süreliğine seçilmektedir.

3. Yakın Tarihimizde Cumhuriyet rejimini amaçlayan ilk önemli gelişmeler nelerdir?

Cevap: Cumhuriyeti amaçlayan ciddi yaklaşımlar Millî Mücadele yıllarında ortaya çıkmıştır. Nitekim Amasya Tamimi'nde "Milletin istiklâlini yine millet azim ve kararının kurtaracağı" ifade edilmiş; Erzurum Kongresi'nde "millî iradeyi hâkim kılmak esastır" kararı alınmış; millî iradenin gerekliliği üzerinde "milletlerin kendi geleceklerini bizzat tayin ettiği bu tarihî devirde, merkezî hükümetimizin de Millî iradeye tâbi olması zaruridir..." vurgusu yapılarak millet egemenliği esas kabul edilmiştir. Nitekim Sivas Kongresi'nde de benzeri kararlar alınmıştır. Ayrıca bu kongrenin çıkardığı gazetenin adı önce "irade-i Milliye" daha sonra "Hâkimiyet-i Milliye" adını almıştır. 23 Nisan 1920'de TBMM'nin açılması millî egemenlik ve cumhuriyet yönünde atılan en önemli adımdır.

4. "Türkiye Devleti'nin hükümet şekli cumhuriyettir" ifadesi kaç yılında anayasaya girmiştir?

Cevap: 29 Ekim 1923'te "Türkiye Devleti'nin hükümet şekli cumhuriyettir" ifadesi anayasada yerini almıştır. Böylece Atatürk'ün "egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" düşüncesinden hareketle saltanat yönetimi terk edilerek milletin yönetime katılacağı bir rejim kurulmuştur. Bu özellik 1924, 1961 ve 1982 anayasalarında "Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir" şeklinde değiştirilerek cumhuriyet kavramına bir devlet şekli anlamı verilmiştir.

5. Atatürk 'e göre cumhuriyet nedir?

Cevap: Atatürk, cumhuriyeti şöyle açıklamaktadır. "Türk milletinin karakter ve adetlerine en uygun idare cumhuriyet idaresi demektir. Cumhuriyet rejimi demek demokrasi sistemiyle devlet şekli demektir. Cumhuriyet yüksek ahlaki değer ve niteliklere dayanan bir idaredir. Cumhuriyet fazilettir. Bugünkü hükümetimiz, devlet teşkilatımız doğrudan doğruya millet kendi kendine, kendiliğinden yaptığı bir devlet ve hükümet teşkilatıdır ki onun adı Cumhuriyettir. Artık hükümet ile millet arasında geçmişteki ayrılık kalmamıştır. Hükümet, millet ve millet hükümettir."

6. Türkiye Cumhuriyeti'nde çok partili hayata geçiş ne zaman söz konusu olmuştur?

Cevap: Atatürk, cumhuriyetin çoğulcu bir sistem olduğuna inanıyordu. Bu nedenle döneminde iki defa çok partili hayata geçiş denemesi yapıldı. Ancak cumhuriyetin ilk dönemlerinde çoğulcu sistemin yaşatılması mümkün olmadı. Bu noktada demokrasinin öğrenilmesi, refahın artırılması, özgürlüklerin genişletilmesi, uluslaşma sürecinin tamamlanması ve eğitim seviyesinin yükseltilmesi için gerekli hazırlıklar yapıldı. Bu sebeplerle Türkiye Cumhuriyeti'nde çok partili hayata geçiş ikinci Dünya Savaşından sonra mümkün olabilmıştır (1946 yılında).

7. Halkçılık ilkesi nedir?

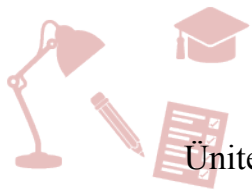
Cevap: Halkçılık yönetimde, siyasette, kalkınmada, gelirin dağılımında, devlet ve ulus olanakların kullanılmasında, halkın yararının gözetilmesini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda halkçılık ilkesi devletleri, düzenlemeler yapmak, önlemler almak, yasalar çıkarmak ve engelleri ortadan kaldırmakla görevli kılar. Halkçılık ilkesi, Türkiye vatandaşı olan herkesi kanun önünde eşit sayan ve halkın devlet yönetimine eşit katılımını sağlayan, siyaset ve yöneticilerin halk için çalışmasını öngören önemli bir Atatürk ilkesidir. Halkı bir bütün olarak kabul eden halkçılık ilkesi sınıf ayrımını reddeder. Halkçılık ilkesi bey, paşa, ağa vb. Osmanlı İmparatorluğu'ndan kalma sıfatları kaldırarak herkesin kanun önünde eşit bir birey olmasını amaçlamıştır. Sınıfsız bir toplum yaratılması, ekonomik eşitsizliğin/dengesizliğin giderilmesi Halkçılık ilkesiyle yakından ilgilidir.

8. Atatürk'ün Halkçılık ilkesi göz önünde bulundurulduğunda Türk toplumu nasıl bir yapıya sahiptir?

Cevap: Atatürk, Millî Mücadele'yi halka dayandırmıştır. 13 Eylül 1920'de Büyük Millet Meclisi'nde açıkladığı halkçılık programında sınıfsız ve ayrıcalıksız bir toplumun iradesini kendisinin kullanmasını esas almış, egemenliğin yalnızca millet tarafından kullanılabilceği ilkesini ortaya koymuştur. Bu temelden hareketle Millî Mücadele'nin başında Türk halkını, "İrken, dinen, kültür bakımından birbirine saygılı, özveri duygularıyla dolu, geleceği ve çıkarları ortak olan toplumsal bir heyet" olarak tarif eden Atatürk'ün gözünde Türk toplumu sınıfsız bir bütündür, fertleri arasında hiçbir fark yoktur.

9. Atatürk 'ün Halkçılık anlayışı nasıldır?

Cevap: Atatürk'ün halkçılık anlayışı halkın refahının artırılmasına ve sosyal düzenin korunmasına dayanmakla birlikte sosyal gruplar arasında iş bölümü ve dayanışmayı da esas almaktadır. Sınıf mücadelesinin önlenmesi için adaletli bir gelir dağılımının sağlanması, bütün vatandaşların çıkarlarının dengeli bir şekilde gözetilmesi sosyal bir devletin sorumluluğu olarak görülmektedir. Halkçılıktan amaç özgürlükçü demokrasi olduğu kadar sosyal düzenin sağlanmasıdır. Başkalarının özgürlüklerine zarar vermeyen, devletin birliği ve bütünlüğüne ters düşmeyen

halkın kalkınma ve gelişmesini sağlayan bir sistemi hedeflemiştir.

10. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışını açıklayınız?

Cevap: Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı, akılcı, çağdaş, uygar, ileriye dönük, demokratik, toparlayıcı, birleştirici, yüceltici, insancıl ve barışçıdır. Buna paralel olarak ırkçılığa karşıdır. Atatürk'ün isteğiyle yazılan Türk Tarihinin Ana Hatları kitabında millet tanımında ırkçılık dışlanmış, milletlerin ırkların bir karışımı olduğu, önemli olanın akıl ve ülkü birliği olduğu ifade edilmiştir. Atatürk, Türk milletini etnik unsura ayırma çabalarını toplumsal düzeni bozmaya yönelik, bozguncu, alçak, vatansız, milliyetsiz ve beyinsizlerin saçmaları olarak gizli ve kirlili emellerin oyunu olarak görmektedir. Türkler bir ırk ve etnik grup olmaktan ziyade siyasi ve sosyolojik topluluktur. Eski devirlerden kalma Kürtlük fikri, Çerkezlik fikri, Lazlık veya Boşnaklık fikri milletin bütünlüğünü bozan kasıtlı, yanlış adlandırmalardır. Bu yanlış yaklaşım hiçbir millet ferdi üzerinde üzüntüden başka etki yapmamıştır. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışı daha benimseyici ve kapsamlıdır. Ötekileştirici ve ırkçı bir anlayış bulunmamaktadır.

11. Atatürk'ün milliyetçilik anlayışına göre milli birliğimizi kuvvetlendiren unsurlar nelerdir?

Cevap: Atatürk'ün milliyetçilik anlayışına göre milli birliğimizi kuvvetlendiren unsurlar şunlardır: Türklük duygusu, Türk tarihi, Ortak dil ve ideal birliği, Misak-ı Milli, Milli kültür, Milli eğitim, Milli değerlere bağlı manevi değerler.

12. Milliyetçiliğin Türk toplumuna sağladığı yararlar nelerdir?

Cevap: Milliyetçiliğin Türk toplumuna sağladığı yararlar şunlardır:

- Tarih boyunca bir arada yaşayan Türk milleti Atatürk'ün getirdiği milliyetçilik anlayışı ile milli birlik ve beraberliği gerçekleştirmiştir.
- Türk Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasını sağlamıştır.
- Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasını ve inkılapların başarıya ulaşmasını sağlamıştır.
- Ülkemize yönelik iç ve dış tehditlere, toplumsal bunalım anlarında (tabii afetler gibi) tedbir alınmasında milliyetçilik düşüncesinin çok büyük etkisi vardır.
- Osmanlı Devleti'ni yıkan milliyetçilik düşüncesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel ilkelerinden biri olmuştur.

13. Yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin devletçiliğe yönelmesinde önemli rol oynayan etmenler nelerdir?

Cevap: Türkiye'nin Batılı devletler tarafından eşit bir statüde kabul edilmesi kalkınma ve sanayileşme ile mümkün olacaktı. Bu ilkenin uygulanmasında en önemli sebep, özel sektörü teşvik edici tedbirler alınmış olmasına

rağmen, istenilen düzeyde bir gelişme elde edilememiş olmasıdır. Girişimci sınıfın yetersizliği, teknik bilgisizlik, yabancı sermayenin olumsuz tutumu ve Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun bütün desteklerine rağmen yatırımların yeterli olmaması Atatürk'ün devletçilik ilkesinin olgunlaşmasını sağlamıştır. Bunun yanında 1929'da ortaya çıkan dünya ekonomik bunalımı (Büyük Buhran), zaten zayıf olan Türkiye ekonomisini daha da zor duruma sokmuştur. Bütün bu sebepler yeni kurulmuş olan Türkiye Cumhuriyeti'nin devletçiliğe yönelmesinde önemli rol oynamıştır. Türkiye'de devletçilik ilkesinin uygulanmasının sebeplerinden biri de sosyal adalet ve bölgeler arasındaki dengeyi sağlamaktır. Bu durum ancak geri kalmış bölgelerde sanayi kuruluşları kurmakla mümkün olabilirdi. Ayrıca Türkiye'de devletçilik ilkesi Batı'da kapitalizmle birlikte ortaya çıkan sefalet ve diğer problemleri önlemeyi amaçlamaktadır. Bu yönüyle de devletçilik ilkesi Türkiye toplumuna özgü bir yapıya sahipti, diyebiliriz.

14. Devlet ile özel teşebbüs arasında nasıl bir ilişki vardır, açıklayınız?

Cevap: Kişilerin özel teşebbüslerini ve şahsi menfaatlerini esas tutmak fakat büyük bir milletin ihtiyaçlarını ve çok şeylerin yapılmadığını göz önünde tutarak, memleket ekonomisini devletin eline almak. Prensipte devlet ferdin yerine geçmemelidir. Fakat ferdin gelişmesi için genel şartları göz önünde bulundurmalıdır. Kesin zaruret olmadıkça piyasalara karışılmaz; bununla beraber piyasa da başıboş değildir". Bu sözlerden de anlaşıldığı gibi özel girişim önceliklidir, ön plandadır, devlet bireyin yerini almamalıdır. Birey yeterince güçlü değilse, devlet bireyin güçlenmesi için çalışmalıdır. Bireyler güçlenene kadar devletçiliğe başvurulabilir. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde bireysel teşebbüsün zayıflığı devletin ekonomiye müdahalesini zaruri kılmıştır. Aslında devletin görevleri güvenlik, adalet, savunma ve özgürlüğü korumadır. Eğitim, sağlık, tarım, ticaret ve sanayi gibi alanlar güçlü özel teşebbüsün faaliyet göstereceği alanlardır. Devlet bu gibi alanlarda yalnızca denetim ve sosyal politikalarıyla devreye girer. Maddi durumu yeterli olmayanlara veya ihtiyaç sahiplerine bu hizmetleri götürür. Yeterli birikim ve teşebbüs olmadığı için devlet cumhuriyetin ilk yıllarında önemli oranda özel teşebbüsü desteklemiştir.

15. Devletçilik ilkesi doğrultusunda, yapılan inkılaplar ve çalışmalar nelerdir?

Cevap: Atatürk'ün Devletçilik ilkesi ışığında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yapılan faaliyetler kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- İzmir İktisat kongresi yapılmıştır.
- Beş yıllık kalkınma planları doğrultusunda ülkenin her yerinde fabrikalar kurulmaya başlanmış ve zarar gören işletmeler devlet desteği ile ayağa kaldırılmaya çalışılmıştır.
- Aşar vergisinin kaldırılması, tarım kredi kooperatiflerinin kurulması, Ziraat Enstitülerinin

elleriyle tohumluk dağıtılması vb. tarımı destekleyici faaliyetler yapılmıştır.

- Sanayi yatırımlarını desteklemek için Sümerbank ve Etibank gibi kurumlar oluşturulmuş ve kamulaştırma faaliyetleri başlatılmıştır.
- Devlet bankalarının kurulması ile faiz oranlarının devlet tarafından belirlenmesi sağlanmıştır.
- Temel tüketim mallarının fiyatlarının devlet tarafından belirlenmesi sağlanmış ve halkın daha fazla yıpratılmaması amacı ile çalışmalar başlatılmıştır.

16. Devletçilik ilkesinin Türk toplumuna sağladığı faydalar nelerdir?

Cevap: Devletçilik ilkesinin Türk toplumuna sağladığı faydalar kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- 1931 yılından başlayarak uygulamaya koyulan devletçilik ilkesi ile ilk defa beş yıllık kalkınma planları çıkarılmış ve planlı ekonomiye geçiş süreci başlamıştır.
- Kısa zamanda özellikle devlet imkânları ile sanayi yatırımları başlamış halkın refah seviyesi yükseltilmeye çalışılmıştır.
- Devletçilik ilkesinin eğitici ve öğretici niteliği kapsamında, ülkemizdeki teknik eleman açığının kapatılması ve eksikliklerin giderilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.
- Türk çiftçisinin ürünlerini en iyi şekilde değerlendirmesi için fırsatlar tanınmış ve üreticinin zarar görmemesi için uğraşmıştır.
- Ekonomik kalkınmada bölgeler arasındaki farklılıkların giderilmesi için çalışmalar başlatılmış ve bu hedef doğrultusunda önemli mesafeler kat edilmiştir.

17. Devletçilik ilkesi ışığında Türk Devleti'nin sorumlulukları nelerdir?

Cevap: Devletçilik ilkesi ışığında Türk Devleti'nin sorumlulukları kısaca şu şekilde özetlenebilir.

- Devlet; ülkede güvenliği ve adaleti sağlayarak, tüm vatandaşlarının her çeşit hürriyetini güvence altında tutmakla mükelleftir.
- Devletin; karayolları, demir yolları, limanlar, havaalanları, vb. bayındırlık işleri ile milli eğitim, sağlık, sosyal yardımlaşma, tarım, ticaret ve sanata ait işlerle ilgilenme sorumluluğu vardır.
- Devlet; dış siyaset ve diğer milletlerle olan ilişkilerini iyi yönetmek ve her çeşit savunma gücünü her daim hazır tutacak şekilde milletin bağımsızlığını devamlı kılmakla mükelleftir.
- Devlet; ekonomik konularda devlet ile özel teşebbüs işletmeciliğini bir arada ve dengeli bir şekilde yürütmekle sorumludur.

18. Laiklik nedir?

Cevap: Din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasını öngören, din ve vicdan özgürlüğünü savunan, dini

inançların kullanılarak halkın sömürülmesinin önüne geçmeye çalışan, devlet yönetiminde aklın ve bilimin, toplumun inancında hoşgörünün hâkim olmasını isteyen, dinin gerekleri için hizmet edilmesini sağlayan bir Atatürk ilkesidir. Laiklik ilkesi ile devletler belli bir dine üstünlük tanıyıp, onun kurallarını bütün vatandaşlara benimsetmeye ve uygulamaya çalışmazlar. Laiklik ilkesi ile ilgili olarak anayasamızda “Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve ibadetlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz” ibaresi mevcuttur.

19. Türkiye Cumhuriyeti açısından laikliğin temel amaçları nelerdir?

Cevap: Türkiye Cumhuriyeti açısından laikliğin temel amaçları kısaca şu şekilde sıralanabilir:

- Bilimsel esasların ve ileri teknolojinin yaygın ve etkili biçimde kullanılması sağlamak,
- Dini faaliyetlerin, çıkarıcı, cahil, dini bilmeyen kişilerin elinde bir çıkar aracı olarak kullanılmasını önlemek,
- İnsanların dinen sömürülmesine engel olmaktır.

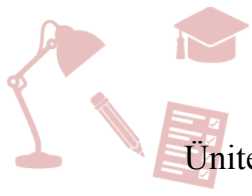
20. “Türk Devletinin dini, islam’dır” cümlesi kaç tarihinde anayasadan kaldırılmıştır?

Cevap: 10 Nisan 1928’de yapılan bir düzenleme ile 1924 Anayasası’nın 2. maddesinin başında yer alan, “Türk Devletinin dini, islam’dır” cümlesi kaldırılmıştır. Cumhurbaşkanı ve milletvekillerinin yemin metnindeki dinî ifadeler ve TBMM dinî hükümleri yerine getirir cümlesi kaldırılarak, Türkiye laik bir yapıya kavuşturuldu. 5 Şubat 1937’de Anayasa’nın 1. maddesine “Türk Devletinin laik olduğu” yolunda bir cümle eklenerek, bu tarihsel gelişimin son evresi de tamamlanmıştır. Laiklik bundan sonra yapılan anayasalarda da yer almıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nin laiklik anlayışı hiçbir şekilde dine karşı olmayıp, dini asla reddetmez. İnkılaplar dine karşı değil, dini yozlaştıran safsata ve hurafelere karşı yapılmıştır.

21. Atatürk’ün Laiklik ilkesi ışığında Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nde yapılan faaliyetler nelerdir?

Cevap: Atatürk’ün Laiklik ilkesi ışığında Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nde yapılan faaliyetler şu şekilde özetlenebilir:

- Saltanatın kaldırılmasında etki sağlamıştır.
- Halifeliğin kaldırılmasında önemli rol oynamıştır.
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun çıkarılması ve öğretimin birleştirilmesi bu ilke ışığında sağlanmıştır.
- Tekke, zaviye ve türbeler kapatılmıştır.
- Medeni kanun kabul edilmiştir.
- Şer’iyye ve Evkaf Vekâleti’nin yerine Diyanet İşleri Başkanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü kurulmuştur.
- İbadet yerlerinin dışında dinsel kıyafet, sembol ve işaretlerle dolaşılması yasaklanmıştır.

- Yabancı okullarda ders kitaplarındaki dinsel sembol ve işaretler kaldırılmıştır.
- 1928 yılında anayasamızdan “Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin dini İslam’dır.” Maddesi çıkarılmıştır.
- 1937 yılında ise laiklik ilkesi 1924 Anayasası’na girmiştir.

22. İnkılapçılık ilkesi nedir?

Cevap: İnkılâpçılık ilkesi her zaman yeniliği esas alan, sürekli yeniliklere gelişmelere açık olmayı isteyen, yeniliklerle toplumun ihtiyaçlarını karşılamayı hedefleyen, çağdaşlaşma yolunda adımlar atmaya çalışan, bilimi ön planda tutan, modernlik amaçlayan bir Atatürk ilkesidir. Atatürk ilkeleri bu ilkenin ışığında gerçekleşmiştir.

23. Atatürk’e göre inkılap nedir?

Cevap: Mevcut kurumları zorla değiştirmek ve Türk milletini son asırlarda geri bırakmış olan müesseseleri yıkarak yerlerine milletin en yüksek medenî icaplara göre ilerlemesini sağlayacak yeni müesseseleri koymuş olmaktır.”

24. Türk inkılâbının Türk toplumuna sağladığı faydalar nelerdir?

Cevap: Türk inkılâbının Türk toplumuna sağladığı faydalar kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- Türk inkılâbı, Türk toplumuna her açıdan gelişme ve ilerlemenin yolunu açmıştır.
- Yapılan inkılâplar neticesinde kişisel egemenlik sona ermiş, millet egemenliği sağlanmıştır.
- Türkiye Cumhuriyeti Devleti, yeni kurumları ile çağdaş ve dinamik bir yapıya kavuşturulmuştur.
- Sosyal hayat, eğitim, kültür ve ekonomik alanda Türk toplumuna yeni ufuklar açılmıştır.
- Türk milleti modernleşme ve gelenekçilik arasında bocalamaktan kurtularak çağdaşlaşmaya yönelmiştir.

25. Türk inkılâbının sonuçları nelerdir?

Cevap: Türk inkılâbının sonuçları kısaca şu şekilde özetlenebilir:

- Türk milletini çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkarmak için akılcı, milliyetçi, laik, demokratik ve cumhuriyetçi bir yönetim kurulmuştur.
- Türk inkılâbı ile millet sosyal yönden ileri ve medeni bir toplum haline kavuşmuştur.
- Laiklik ilkesiyle birlikte İslam dini kutsal değerlerine kavuşmuş, eski düzenin yarattığı boş inançlar yerine, Türk milletine geniş bir dünya görüşü kazandırmıştır.

ATATÜRK İLKELERİNİN UYGULAMA ESASLARI

26. Atatürk’ü anlamak için onun 1920-1938 yılları arasındaki uygulamalarına esas teşkil eden ilkelerinin yanı sıra bu ilkelerin hayata geçirilmesi sırasında ısrarla takip ettiği uygulama esasları da dikkate alınmalıdır. Bu esaslar nelerdir?

Cevap: Atatürk’ün konuşma ve eylemlerini dikkatle incelediğimizde tam bağımsızlık, çağdaşlık, müspet ilme ve akla tabi olmak hususiyetlerinin ortak özellikler olduğunu görürüz.

ATATÜRK DÖNEMİNDE DİL-TARİH VE KÜLTÜR ALANINDAKİ ÇALIŞMALAR

27. Milletlerin yaşamasında ve oluşmasında en önemli unsur neden dildir?

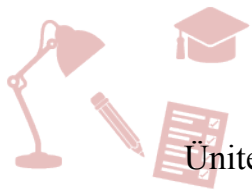
Cevap: Dilini kaybeden bir milletin millî kimliğini de kaybedebileceğini tarih bize göstermektedir. Dil insanları birbirine bağlar ve kaynaşmalarını sağlar. Yarattığı kültürün kuşaktan kuşağa geçmesine aracı olur.

28. Yeni harfleri halka öğretebilmek için büyük bir okuma yazma seferberliği başlatılmıştır. Bunun için Millet Mektepleri adı verilen okullar açılması kararlaştırılmıştır. Bu mektepler kaç tarihinde açılmaya başlanmıştır?

Cevap: 11 Kasım 1928’de Bakanlar Kurulunca onaylanan “Millet Mektepleri Teşkilatı Talimatnamesi” 24 Kasım 1928’de Resmî Gazete’de yayınlandı. 1 Ocak 1929’da da Millet Mektepleri açılmaya başladı. İlk yılda 1.075.500 kişi bu okullara katılmış ve 597.010’u belge almıştır. Bu sayı giderek artmıştır. Kapandığı 1936 yılına dek bu okullardan 1.200.000 kişi belge almıştır.

29. 1931 senesinde kurulan Türk Tarih Kurumu’nun kuruluş amacı nedir?

Cevap: Tarih, geçmişe sığınma aracı değildir. İnsanlığın yarattığı değerleri ortaya çıkararak çağdaş uygarlığa ulaşma ve barış içinde yaşamanın yollarını gösteren bir araçtır. Atatürk Milli Mücadele’nin hemen ardından çok köklü yenileşme hareketlerine girişti. Yapılan çalışmalar şekli olmaktan ziyade içerikle ilgiliydi. O Türk Milleti’nin Dünya ulusları Arasında hak ettiği yeri almasını arzuluyordu. Bir taraftan yeni kurulan ülkenin temelleri bina edilirken, diğer taraftan ülkenin yurt dışındaki prestij ve konumunun düzeltilmesi için de yoğun çaba sarf ediyordu. XX. Yüzyılın başında Batı, Doğu dünyasının tamamına, tabii olarak Türklere de ikinci sınıf insan muamelesi yapıyor, bu tavrı her fırsatta dile getiriyordu. Bu durumu yakından bilen Mustafa Kemal, Türklere isnat edilen kimi zaman hakaret seviyesine varan ithamlara karşı koymak, Türk Milleti’nin gerçek kimliğini dünyaya tanıtmak, ülkede var olan kronolojik tarih anlayışından kurtulmak, sosyal tarih anlayışına geçmek için yoğun tarih çalışmaları yapılmasına karar verdi. Yapılan çalışmalar sonucu “Türk Tarih Tezi” ortaya atıldı. Türk tarihinin İslam veya Osmanlı tarihiyle sınırlı olmadığı, en az İslam sonrası tarih kadar başarılarla dolu bir İslam öncesi Türk

tarihinin varlığı ortaya çıkarıldı. O tarihin sadece kronolojiden ibaret olmadığını belirterek, Türk tarihinin kültür ve uygarlığını ortaya çıkarmayı hedef edinen bir çalışma planı doğrultusunda tarihin beşeri yönünün ortaya çıkarılmasını, Türk tarihçilerine görev olarak verdi. Bu amaçla 1931 senesinde Türk Tarih Kurumunu kurdu. Atatürk "Büyük devlet kuran ecdadımız büyük ve şumullü medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak tetkik etmek Türklüğe ve cihana bildirmek bir borçtur." "Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır" sözleriyle bu konuya verdiği önemi dile getirmiştir.

30. Ulusal kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarma ideali ile Atatürk'ün açtığı kültürel kurumlar nelerdir?

Cevap: Kendi kuşağının yapması gerekenleri saptamış ve bunları birer birer uygulama alanına koymuştu. Dil, tarih ve güzel sanatlar alanında yapılan çalışmalarla millî kültürün araştırılması, incelenmesi, öğretilmesi ve korunması, çağdaşlaştırılması mümkün olabilmiştir. Millî kültürü araştırmak, incelemek ve gelecek kuşaklara aktarmak üzere Halkevleri açılmış, Dil Kurumu, Tarih Kurumu, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi gibi bilim ve kültür kurumları oluşturulmuştur.

31. Cumhuriyetten sonra güzel sanatların gelişmesine Atatürk büyük bir destek vermiştir. Bu alanda yapılan yenilikler nelerdir?

Cevap: Mustafa Kemal Paşa 22 Ocak 1923'te Bursa Şark Sineması'nda yaptığı konuşmada "Bir millet ki resim yapmaz, bir millet ki heykel yapmaz, bir millet ki fennin icap ettiği şeyleri yapmaz, itiraf etmeli ki o milletin tariki terakkide (ilerlemede) yeri yoktur" diyerek toplumların ilerlemesinde sanatın yerini belirtmiştir. İşte bu düşünceyle cumhuriyetten sonra güzel sanatların gelişmesine Atatürk büyük bir destek vermiştir. Laikliğin benimsenmesiyle sanatçıları sınırlayan bazı algıları ortadan kaldırmış, ilk ve ortaöğretim programlarına resim dersi konmuş, resim öğretmeni yetiştirmek üzere Gazi Eğitim Enstitüsü açılmış (1926), Sanayi Nefise Mektebi Güzel Sanatlar Akademisi'ne dönüştürülerek mimarlık ve heykeltiricilik bölümleri eklenmiştir. Sanatçılar teşvik edilmiş, sergiler açılmış, sergilerden eserler alınarak sanatçılara yardım edilmiştir. Devletin çeşitli kurumları sanatçılara resim ısmarlamış ancak içeriğine karışmamıştır. Sanatçılar Millî Mücadele'yi, yapılan devrimleri konu alan çeşitli resimler yapmışlar, 1933'te Ankara Halkevinde Onuncu Yıl inkılap Sergisi açmışlardır. Aynı yıl kurulan D grubu, resim sanatına yenilik getirmek üzere sergiler yanında sanat tartışmalarını da başlatmışlardır. Sanatla ilgili konferanslar verilmiş gazetelerde dergilerde yazılar yazılmış eleştiriler yapılmıştır.

32. Avusturyalı Krippel tarafından yapılan Atatürk'ün ilk heykeli nerededir?

Cevap: Avusturyalı Krippel tarafından yapılan Atatürk'ün ilk heykeli 1926'da Sarayburnu'na konmuştur.

33. 1924'te Musiki Muallim Mektebi'nin açılış amacı nedir?

Cevap: Cumhuriyet döneminde okullara müzik dersi konunca bu dersi öğretecek öğretmenleri yetiştirmek üzere 1924'te Musiki Muallim Mektebi açılmıştır. Darüelhan da konservatuara dönüştürülmüştür. 1926 ve 1929 yılları arasında ülkenin çeşitli yerlerinden halk ezgileri derlenmiştir. 1934'te Ankara'da bir müzik kongresi toplanmış ve müzik eğitiminin daha verimli hâle nasıl getirileceği tartışılmıştır.

34. İlk sinema salonu kaç tarihinde ve nerede açılmıştır?

Cevap: İlk sinema salonu İstanbul'da 1908'de açılmıştır. 1914'te film çekimleri başlamıştır. Ardından Ordu Sinema Dairesi kurulmuştur. Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sürecinde dar bütçe ve kısıtlı olanaklara rağmen bazı filmler çekilmiştir. Cumhuriyet döneminde ise Muhsin Ertuğrul'un İpek Film adına çalışması Türk sineması için bir dönemeç olmuştur.

35. 1914'te kurulan ancak gösterilere 1916'da başlayan Dar'ül-bedayide rol alan ilk Türk kıızı kimdir?

Cevap: Darülbedayide Afife Jale adlı Türk kıızı ilk kez rol almıştır.